
Lucias dermatitt

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

julie.didriksen@tidsskriftet.no

Tidsskriftet

I Tidsskriftet nr. 30/2000, selveste julenummeret, kan vi lese om en 37 år gammel mann som fikk en hudreaksjon etter å ha vært Lucia under den tradisjonelle luciafeiringen. Seksjon for arbeidsmedisin ved Universitetet i Bergen hadde tradisjon for å feire internt, men da de «oppfattet noe vi tolket som signaler på tretthet og utmattelse fra Universitetsledelsen, Seksjon for prosjektservice og ledelsen ved Det medisinske fakultet i Bergen» samt at den omtalte 37-åringen «hadde uttalt sterk misnøye med aldri å få lov til å være Lucia», utvidet de feiringen til å inkludere flere. Lite visste de at det hele skulle ende i stearinsøl og en påfølgende hudreaksjon. Les hele artikkelen av Bente E. Moen og medarbeidere her, under følger et utdrag (Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3673–4).

Hudreaksjon etter luciafeiring

Bente E. Moen, Åse Vatshelle, Knut R. Kyvik, Bjørg Eli

Illustrasjonsfoto: boschettophotography/iStock

(...) Overraskende for oss alle, fikk Lucia (jubilanten) hudproblemer etter arrangementet. Så vidt vi vet har et tilsvarende sykdomstilfelle ikke blitt beskrevet før, og vi synes det er viktig å beskrive dette, slik at ytterligere tilfeller kan forhindres.

Pasienten var en 37 år gammel mann, fysioterapeut med hovedfag i psykologi, som hadde arbeidet som forsker ved Seksjon for arbeidsmedisin i fem år. Hans bror har høysnue. Han hadde selv hatt plager med høysnue siden tenårene, og

har en kjent allergi mot bjørk og gresspollen. Han har hatt en del hudproblemer i ansiktet som er blitt diagnostisert som seboreisk dermatitt, ellers har han vært stort sett frisk. Han bruker ingen medikamenter fast.

Etter at pasienten hadde vært Lucia med krone på hodet med brennende stearinlys til sammen ca. en halv time, var det dryppet anseelige mengder stearin ned i hodebunnen hans. Grunnen til dette, var at luciaopptoget besøkte enheter som ligger på tre forskjellige steder. Kontorene var ganske nær hverandre, men vi måtte krysse et par gater. Da det blåste litt, og det er ganske vanskelig å bære en slik krone for en uerfaren, førte dette nødvendigvis til litt stearinsøl. Pasienten har litt lite hår på fremre del av hodet, og stearinen kom derfor i direkte kontakt med huden her. Da opptoget var over, ble luciakronen tatt av pasienten, og han tok seg en varm dusj på jobben for å få vekk stearinen. Han brukte mye såpe og vann for å få dette til. Såpen ble lånt av Seksjon for allmennmedisin, der han også lånte dusjen. På slutten av dagen, ca. kl 1430, ble det observert at pasienten hadde et uttalt erytem, ødem, makler, papler og grupperte vesikler i den regionen der stearinen hadde dryppet ned. Det var særlig tydelig foran i øvre del av pannen, der vi hadde sett en stor stearinansamling. Reaksjonen gikk langsomt tilbake, og det tok omtrent et døgn før den var borte. Da så vi bare mindre crustedanninger i området.

«Etter at pasienten hadde vært Lucia med krone på hodet med brennende stearinlys til sammen ca. en halv time, var det dryppet anseelige mengder stearin ned i hodebunnen hans»

En tid etter denne hendelsen ble det utført lappetesting på pasientens hud, for å finne ut hva som egentlig var årsaken til hudreaksjonen. Et hudområde på øvre del av ryggen ble dryppet med samme stearin som ble brukt under luciaopptoget, et annet område ble smurt inn med såpen som ble brukt i dusjen etterpå, i en 10 % konsentrasjon, et tredje område ble dryppet med en annen type stearin, og et fjerde område fungerte som blindtest, slik at vi sikret oss mot å avlese reaksjon på plasteret vi brukte til okklusjonen. Testen ble avlest to ganger, etter en okklusjon på 48 timer og etter en okklusjon på 72 timer. Ved begge avlesninger så vi en reaksjon med vesikler, ødem, erytem, makler og papler i huden der såpen hadde ligget på, av samme type som vi hadde sett på luciadagen. De andre områdene som ble testet var uten reaksjon. Det ble også tatt total-IgE som viste 218 (normalområde < 120). Pasienten ble også testet med standard eksemprøver, og hadde her reaksjon 2+ på tiomersal og nikkelsulfat.

Forhandler av såpen ble kontaktet for å få et datablad som beskrev sammensetningen av denne. Dette lot seg ikke fremskaffe, da såpen var gått ut både av salg og av produksjon det siste året, og tidligere produsent var ikke villig til å fremskaffe de nødvendige opplysningene.

Diskusjon

Det er temmelig sannsynlig at pasientens hudplager skyldtes en reaksjon på en såpe han vanligvis ikke bruker. Han brukte denne for å fjerne stearin i hodebunnen etter å ha vært Lucia i opptog sammen med sine kolleger. Et alternativ kunne selvfølgelig vært at hudreaksjonen var en termisk reaksjon på varm stearin, men dette er lite sannsynlig, da det ikke lot seg reproducere ved testingen.

(...) På et tidlig stadium i utredningen var vi også inne på at pasienten kunne ha en stearinallergi. Dog anser vi denne muligheten som utelukket etter den negative lappetesten.

(...) Dersom man deltar i luciaopptog, bør rutinene for dette gjennomgås nøye. Stearineksponering bør unngås. Man kan velge å bruke en elektrisk luciakrone, eller man kan velge å kun bruke personer med mye hår som Lucia. Disse personene bør da ha planer om å klippe håret rett etter opptoget. Alternativt kan man bruke en beskyttelseshjelm under luciakronen for å unngå kontakt med stearinen. Dersom stearineksponering har skjedd, kan man åpenbart redusere risikoen for hudplager ved å ikke bruke såpe for å fjerne stearinen. Man bør være spesielt nøye med disse rutinene dersom den som forestiller Lucia er atopiker.

Publisert: 11. desember 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0681

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.